

XAVIER ALCALÁ / PREMIO BLANCO AMOR DE NOVELA

Acaba de publicar un libro sobre La Habana, un berro de ex castrista cabreado, e agora edita a novela coa que gañou o “Blanco Amor”. Titúlase “Alén da desventura”, e é unha narración que leva ao lector desde as Américas de 1770 ata o Ferrol, e que critica aos misioneiros, ao sistema colonizador e aos imbéciles con mando na Armada.

“Móvome de xeito errático ata o momento en que boto a andar historias”

FINA ROCA. Especial para EL MUNDO

A dádiva do mito do Dourado do Sur está servida e a intriga garantida, donde Inglaterra aos vastos espazos xeográficos do Austro con parada e fonda en Ferrolterra, portas a dentro da cidade e fóra da ría . Unha das máis ambiciosas narracións escritas nos derradeiros anos e destinada, como tanta outra obra do autor, a ser un fito na narrativa galega, na que, por fin, os ferroláns, e con eles os galegos, coas súas limitacións e grandezas, véñse reflectados.

No transfondo da novela, levada ao século XVIII, hai unha dura crítica aos misioneiros, ao sistema colonizador e aos imbéciles con mando no Arsenal e maila Armada.

Alén da desventura camiña polas rotas verdadeiras do Austro, falando con naturalidade cos indios serranos e tehuelches mentres se constrúe o barrio da Magdalena (Ferrol Novo) para albergar o señorío e mailos desertores ingleses que se incorporaran á construción naval; intrigas pacegas e conventuais nun Ferrol diferenciado, rectilíneo, departamental, enciclopedista e ilustrado.

- Falemos da expedición Anson. ¿Qué representan na súa vida e obra os indíxenas de fala araucana e mailas flora e fauna das pampas arxentinas?

- Unha vivencia fortísima, coma a de Darwin ou de outros viaxeiros que ficaron prendidos para sempre desas paisaxes eternas. Os indios –varridos do mapa por incómodos- son a parte substancial das paisaxes do Inmenso Sur que me empeño en reconstruír para que, na imaxinación, toda volta a súa canle.

- ¿Cómo se pode saber tanto de soldados de El-Rei Borbón, de indios serranos, que falan a lingua de Castela, de goletas epílotos?

- Sábese no meu caso por ser un curioso que xa desde cativo andaba a roer letra; e non se pode dicir que eu non fixese deporte, que andase sempre recluído, como non ando agora. Móvome e, de xeito errático, vou atopando curiosidades que me obrigan a furgar, furar, remexer ata que chega o momento en que boto a andar historias. O caso é comunicar algo e ver se fun capaz de transmitir o que quería; e fágoo coa vella idea dos enxeñeiros de telecomunicacións: cando unha mensaxe non chega correctamente ao destino, o máis probable é que o emisor a enviase sen as debidas condicións

- ¿Qué hai de autobiográfico nesta novela?

- Hai moito. Nesta novela quixen ser Gabriel de Alcaraz, e o padre Sineiro, e Isaiah Morris; e quizais, con moita envexa, o cacique Ancapán. Fago aos personaxes vivir o que eu vivín sen depender das épocas; e vivo con eles achegándome máis a uns que a outros, aínda que quixera ser todos. E coido que as formas de comportarse no século XVIII non difiren das actuais. Por iso me atrevín a transportar persoas de hoxe, en figura de persoaxe, a aquela altura histórica.

- ¿Por que volta sempre a Ferrolterra e aos pagos patagónicos?

- Volto ao meu, honradamente Xosé Antonio Ponte Far díxome non hai moito que eu tiña na Ferrolterra o meu horto, de onde sempre tirar colleita de historias. O Sur da Arxentina tamén é

meu, do moito que por alí andei; e outro tanto podo facer cos animais e as plantas. Todo é meu. Non fago máis que retrato coa palabra, con moita pena, de que, partindo da palabra, non chegue a ver a acción en soporte audiovisual. Pena que as miñas aventuras e desventuras noveladas supoñan grandes orzamentos para filmes. Pena de estarmos aquí, tan lonxe de Hollywood.

- Non teña tanta présa en chegar a *Territorio Comanche*, todo se andará, non hai necesidade dos ianquis para reflectir no cine a obra dos nosos narradores. Ao que iamos, ¿o seu relato é unha dura crítica á evanxelización e colonización do Austro, ás sangrías europeas no Novo Mundo e aos imbéciles con mando na Armada?

- Os cregos e os frades do XVIII eran suxeitos con grande capacidade de manobra social. Movían a sociedade. Habíaos dispostos a irmanar toda Europa encanto outros se dispuñan a dividilla por causas relixiosas. A fraternidade do padre Da Bouza tiña como obxectivo español o dito de “con todos guerra e paz con Inglaterra”. Outros eclesiásticos dedicábanse á evanxelización, que foi utilizada como instrumento para a amalgama, a fusión, a confusión e a entrega dos pobos por medio da mestizaxe. Na conquista do infinito Sur, os indios orgullosos e resistentes á doutrina acabáronse entregando á tecnoloxía do fusil Remington, do telégrafo e do ferrocarril. Sangría houbo: Europa desangrouse para poboar as Américas.

- Incontables son as referencias ao Todopoderoso. ¿Cuestiona a existencia de Deus?

- Vivo na dúbida da existencia divina: quixera ser como os meus ersoaxes dezaoitescos, tipos seguros de que un Grande Arquitecto é o responsable de que funcione a Máquina Universal; pero non podo: Deus, por veces, paréceme sinxelamente unha entelequia, un algoritmo, o produto dunha formulación. E se ben Deus me parece unha necesidade, non podo entender como os homes se matan entre eles para andaren a buscalo por distintos camiños.

- ¿É compatible o cartesianismo do que fai gala co quixotismo que leva dentro?

- Sen dúbida son cartesiano e fourieriano, laplaciano, booliano. Son enxeñeiro do etéreo, da microonda e o bit. Fixéronme matemático aplicado. Canto ao de quixote, si, tamén. O inesquecible Andrés do Barro dicíame que eu era un Quixote empeñado en defender unha Dulcinea allea chamada Galicia.

- ¿Por qué se coloca nun pedestal a santa esposa? ¿Cómo é posible que nun século coma o XVIII tan dado ás paixóns e intrigas de cama, non haxa lugar para amorios clandestinos? ¿Hai lugar para nós, as mulleres, na súa novela?

- Este relato está feito tentando unha óptima de homes. Pero, sen embargo as mulleres están presentes, determinando o que eles han facer. De Alcaraz descansa das súas preocupacións na seguridade que lle dá a esposa, e láíase de que a filla non poida ser capitana dun barco; Sineiro apóiase nas mulleres cristiás na procura da salvación dos bárbaros e con elas e por elas se precipita na desgracia: os Morris viven a vida en función da esposa e da mai; Isaiah fica prendido no amor da cautiva Pichihuilqui.

- Hai moito de canto misóxino na súa obra e resto de narradores galegos. ¿Por qué as galegas non somos as protagonistas de tantas historias varonís, as donas absolutas dos nosos destinos?

- Esa pregunta non vale.

- ¡Xa!

- Os galegos non son os máis machistas dos varóns educados en cristián. Eu non teño a culpa de que as mulleres (galegas ou non) fuxan de escribiren “como os homes”, relatos de aventuras, crimes e paixóns. E, se cadra, aínda metín nas novelas algún persoaxe feminino con decisión dabondo, por exemplo, a Olga do *Cárcere verde*. Poida que non constrúa ningún persoaxe feminino cómo principal. Non teño imaxinación dabondo como para figurarme tendo útero.

- ¿Por qué comezar a novela no 1770, xusto no intre en que desaparece un dos grandes mitos europeos: o mito de El Dorado?

- Nese momento do culto á Razón aínda non desaparecera de todo o mito de El Dorado. O piloto Villarino das crónicas españolas e arxentinas (Basilio Antonio Vilariño nos seus papeis galegos, de Noia) aínda tentaría chegar ao lago Nahuel Huapi moitos anos despois e, se cadra,

aínda buscaba a cidade dos teitos de ouro. Coincidindo coa caída do mito vaise desenvolvendo unha actividade de descuberta xeográfica e exploración de recursos económicos que leva a grandes momentos épicos, aventuras de fábula, e a desastres espantosos. A historia inglesa en que se basea o relato de Isaiah Morris, fala destas cousas.

- Por último, ¿posúes o idioma ou o idioma te posúe a ti?

- Tento coñecer ben o barro literario pero recoñezo que, por veces, é o idioma o que me arrastra. Moitas veces teño que sacrificar as palabras en aras da eficacia narrativa. E doime.